

ANNE BABA TUTUMLARI



MİNA ÖZDOĞANCI ANAOKULU REHBERLİK SERVİSİ
BAHAR YILDIZ GÖREN



Hiç bir kardeşi aynı anne
baba büyütmez..

Anne Baba Tutumunu Etkileyen Etmenler

1

KÜLTÜREL
DEĞERLER

2

ANNE-
BABANIN
YETİŞME
BİÇİMİ

3

ANNE BABA
ARASINDAKİ
İLİŞKİLER

4

AİLENİN
SOSYO-
EKONOMİK
DURUMU

5

ÇOCUĞUN
YAŞI

6

ÇOCUĞUN
CİNSİYETİ



OLUMSUZ ANNE BABA TUTUMLARI

1. İTİCİ (KABUL GÖRMİYEN) TUTUM

İtme; anne-babaların çeşitli nedenlerden dolayı çocuğu istememesi, çocuğun sağlık hizmetlerini aksatarak, ona, düşmanca duygular beslenmesi olarak tanımlanabilir

İtilen çocuk haklı haksız kardeşlerinin ve anne-babanın üstüne çullandığı çocuktur. Bu çocukların olumlu yönleri görmemezlikten gelinirken, olumsuz davranışları üzerinde odaklanılır.

Newell'e göre, açık iticiliğin başlıca belirtileri, çocuğa hırçın davranma, azar, dayak ve diğer cezalar, ilgisizlik, çocuğu terk etme ya da başka bir yere gönderme tehditleri ve çocuğa kötü isimler takmadır. Disiplin cezası amacı ile çocuk dövülebilir, saatlerce bir yere kapatılabilir, aç bırakılabilir. Bazı anneler çocuklarına sarılarak, bedensel temas kurmaktan bile kaçınırlar

Jersild'e göre (1974), çocuğun korkusuna ya da okulda gördüğü kötü muameleye aldirmamak, ona ancak uslu durduğu, iyi çocuk olduğu, üstünü başını temiz tuttuğu, başarılı olduğu, kardeşi ile iyi geçindiği zaman sevileceğini söylemek, başından uzaklaştırmak için her istediğini yerine getirmek, her istediği şeyi vermek de bir çeşit itmedir.

İtici tutumun nedenleri

1. Çocuğun evlilik dışı bir ilişkinin sonucunda dünyaya gelmesi ve anneye sürekli olarak geçmişte attığı yanlış adımı hatırlatması.
2. İstenmeyen bir evliliği zorunlu hale getirmesi.
3. Çocuğun sonuçlandırılmak üzere olan bir evliliği kurtarmada bir araç olabileceği umudu ile dünyaya getirilmesi. Ancak istenen sonucun elde edilememesi.
4. Eşlerin birbirlerine olan olumsuz duyguları ve evliliğin sona erdirilmesinin düşünülüyor olması.
5. Çocuğun ekonomik nedenlerle, önceden tasarlanmadan ya da istenmeyen bir zamanda dünyaya gelmesi.
6. Anne-baba tarafından çocuğun aile çevresinde seilmeyen, istenmeyen bir kişiye benzetilmesi.
7. Anne-babanın, çocukluk dönemlerinde kendi anne-babaları tarafından itici tutumla yetiştirilmiş olmaları.
8. Çocuğun cinsiyetinin anne-babanın beklentisine uygun olmaması.
9. Çocuğun özürlü olması.



İTİLEN ÇOCUKLAR GENELLİKLE İLGİ ÇEKMEYE ÇALIŞIRLAR, ÇEVRELERİNE KARŞI SALDIRGAN DAVRANIŞLAR GÖSTERİRLER, DÜŞMANCA TUTUMLAR GELİŞTİRİRLER VE YALNIZDIRLAR. İTİLME GENELLİKLE TEK YÖNLÜ DEĞİLDİR. ÇOCUKTA ZAMANLA ANNE-BABASINA KARŞI İTİCİ TUTUM GELİŞTİRİR.

2. AŞIRI KORUYUCU- KAYGILI TUTUM

Bu tarz tutumu benimseyen anne-baba sürekli çocuğa müdahale eder. Çocuğa bir bebek gibi davranır. Çocuk kendi başına karar vermede güçlükler yaşar. Bu tutum çocuğun bireyselleşme çabasını engellemektedir.Çocuk anne-baba tarafından ‘sen yapamazsın, daha küçüksün’ gibi engellemelerle karşılaşır. Çocuğun kendini tanımasını ve yapabileceklerini fark etmesini engelleyen bir anne-baba tutumudur.



Bu tutumla yetiştirilen çocuklarda bağımlı kişilik vardır.Aşırı korunan çocuklar, annelerine fazla bağımlı oldukları için her şeyi annelerinden beklerler. Kendi başlarına karar vermekten aciz, girişim yeteneğinden yoksun, sormadan bir şey yapamayan bağımlı bir kişilik yapısı geliştirirler. Kendilerini korumayı öğrenemedikleri için savunmasız, çabuk uyum gösteren, utangaç ve çekingen bir kişi olurlar. Bazıları ise inatçı, aşırı otoriter, etrafındaki kişilerin haklarını, isteklerini dikkate almayan, onları kullanan, sorumsuz, şımarık bir kişilik geliştirebilirler .

Koruyucu tutum nedenleri şöyle sıralanabilir;

1. Annenin ilk çocuğunun ölmüş olması, birçok düşük yapmış, zor bir hamilelik dönemi geçirmiş, güç doğum yapmış ya da uzun süren bir tedavinin sonucunda çocuk sahibi olmuş ve başka çocuk sahibi olma şansının olmaması.
2. Annenin kendi çocukluk döneminde sevgi ve şefkatten yoksun bir aile ortamında büyümüş olması.
3. Annenin evlilik hayatında eşinin çok az yer alması, eşinden beklediği ilgi ve sevgiyi bulamaması. Bir araştırmada annelerin %75'inin eşleri ile çok az ortak yönlerinin olduğunu, evliliklerinde bulamadıkları doyumu çocukları ile ilişkilerinde aradıklarını ve çocuklarına karşı bir sevgiliye gösterilen tutumlar geliştirdiklerini ortaya koymuştur.
4. Annenin bilinç dışı düşmanlık ve itme duygusu. Annede iticiliğin yarattığı suçluluk duygusu, bilinçli düzeyde, çocuğun hastalanacağı, öleceği ya da kötü alışkanlıklar edineceği korkularına dönüşebilir. Bu duyguyu kendi içlerinde bastırmaya çalışırken koruyucu bir tutumu benimseyebilirler. Böylece kendilerine çocuklarını ne kadar çok sevdiklerini kanıtlamaya çalışırlar.
5. Annenin ruhsal yönden dengesinin bozuk olması. Örneğin; şizofren bir annenin düşünce ve ruhsal fonksiyonlarının bozukluğu ve kuşkuları nedeni ile çocuğuna aşırı düşkün olması gibi.

Aşırı Koruyuculuğun görüldüğü aktiviteler

- 1. Çocuğu giydirirken;** çocuğun kendi kendine giyinip soyunmasına imkân vermemek vb.
- 2. Çocuğu yedirirken;** Çocuğu ihtiyacından fazla yemesi için zorlamak. İstemediği yiyecekleri zorla yedirmeye çalışmak. Kendi kendine yemesine izin vermemek. Kendi eliyle beslemek. Her istediğini anında vermek.
- 3. Çocuğun davranışlarında:** Koşma, düşersin, yavaş yürü, elleme” vb. sözcüklerle çocuğun doğal merakına engel olmak. Üzüldüğü ağladığı zaman üzülmesine izin vermemek. Çocuğun hata yapmasına müsaade etmemek. Çocuğun kendi sorunlarını kendisinin çözüm üretmesine engel olmak.
- 4. Çocuğun derslerinde:** Çocuk ödevlerini yaparken sürekli yanında oturmak.Çocuğun okul çantasını hazırlayıp eline vermek vb.
- 5. Aşırı kontrol:** Çocuğun ne yaptığını, ne konuştuğunu, ne yediğini, ne kadar yediğini, ödevlerini, notlarını, çantasını, odasını sürekli olarak kontrol etmek.
- 6. Risk almamak:** Çocuğun yaşı uygun olduğu halde bahçede oynamasına, koşmasına, ağaca tırmanmasına, ufak alışverişler yapmasına, evde yalnız kalmasına izin vermemek.
- 7. Para:** Çocuğa ihtiyacından fazla para vermek.



AŞIRI KORUYUCU ANNE, ÇOCUĞUN KENDİSİNDEN FARKLI BİR BİREY OLDUĞUNU VE BAĞIMSIZLIĞINI KAZANMASI GEREKTİĞİNİ ALGILAYAMAZ. BU NEDENLE ÇOCUĞUN BAĞIMLILIĞINI DESTEKLER VE UZATIR. ÇOCUĞUN HER DAVRANIŞINI KONTROL ETMEYE VE ONA YARDIM ETMEYE ÇALIŞIR.

3.

SINIRSIZ- ÖZGÜRLÜKÇÜ TUTUM

Aşırı hoşgörülü anne-babalar, çocuğun hiçbir davranışına sınırlandırma getirmeyen, hatalı davranışlarını bile büyük bir hoşgörü ile karşılayan, çocuğa sınırsız haklar ve özgürlükler tanıyan anne-babalardır

Anne-baba ve çocuk arasında sağlıklı bir iletişimin bulunmaması, çocuğun **abartılmış bir sevgi ortamında büyüyor olması**, onun doyumsuz bir kişilik yapısı geliştirmesine neden olur. Çocuğunu abartılmış bir sevgi ortamında büyüten anne-baba, çocuğun hatalı davranışlarını göremez ya da görmemezlikten gelir.



Aşırı hoşgörülü anne-babalar çocukları çevreye kasıtlı olarak zarar verse bile büyük bir hoşgörü ile karşılarlar. Çocuğa davranışını kabul etmediklerini belirtmekten kaçınırlar. Çocuğun her isteğini yerine getirmek için çaba harcarlar. Çocuğun olumsuz davranışlarına hiçbir sınırlandırma getirmezler.



Aşırı hoşgörü ve şımartıcı tutum, çocuğu bencilleştirir. Bu çocuklar genellikle bağımsız, itaatsiz bir kişi olurlar. Başkalarının dikkatini çekmek isterler ve onların kendilerine hizmet etmesini beklerler.

Bitmek bilmeyen istekleri ile çevrelerindeki kişileri bıktırırlar. Anne-babalarına hükmetmek isterler ve onlara çok az saygı gösterirler. İsteklerinin buyruk niteliği taşıdığına inanırlar.

Yalnız anne-babaları ile yetinmeyip zamanla ev dışındaki kişilere de egemen olmanın yollarını ararlar.

Aile içinde ve dışında çok az sosyal uyum gösterirler. Özellikle oyun ortamına uyum sağlayamazlar. Büyüdükçe anti-sosyal davranışlar gösterirler.



SONUÇ OLARAK ; AŞIRI HOŞGÖRÜ VE ŞİMARTICI TUTUM İÇİNDE
YETİŞEN ÇOCUKLARIN; DOYUMSUZ, KURAL TANIMAYAN, VERMEKTEN
HOŞLANMAYAN, YARDIMLAŞMA, PAYLAŞMA VE İŞ BİRLİĞİ GİBİ
SOSYAL DAVRANIŞLAR YÖNÜNDEN YETERSİZ OLDUKLARI
SÖYLENEBİLİR.

4. MÜKEMMELİYET Çİ TUTUM



Mükemmeliyetçi anne-babalar, çocuktan başarılı olması için aşırı bir beklenti içindedirler.Çocuktan beklentileri genellikle onun yaşına, gelişim düzeyine, yeteneklerine uygun ve gerçekçi değildir

Çocuk beklentilerine cevap vermediği zaman beklentilerinin uygun olup olmadığını araştırmak yerine, çocuklarının değerlerini ya da kendilerini sorgularlar. Çocuklarını başarıları oranında severler.

Mükemmeliyetçi anneler, kendi yaşantılarında da mükemmeliyetçi bir eğilim gösterirler. Her seçimde, her işte mükemmel ararlar. Bu anneler için çocuğun temizliği, okulda yiyeceği yemek, birlikte oynayacağı arkadaşları bile başlı başına birer sorundur. Çocuklarının kendilerinden farklı, bağımsız bir birey olduğunu kabul edemezler

Yetkinci tutum genellikle çocukluk yılları güç şartlar altında, maddi imkansızlıklar içinde geçmiş anne-babalarda daha çok görülür. Bazı anne-babalar ise isteyip de ulaşamadıkları hedeflerine çocuklarının ulaşmasını isterler. Bu nedenle çocuklarını kendi hedefleri doğrultusunda yönlendirirler.



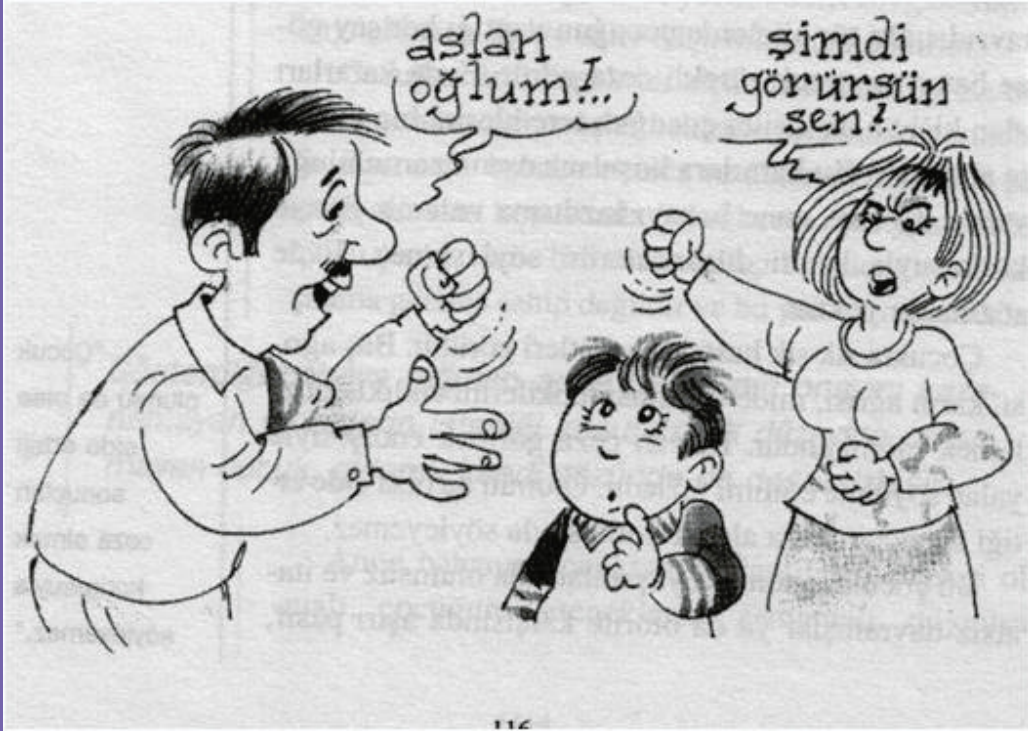
Çocuk, anne-babasının beklentisine cevap verebilecek yeteneğe sahip değilse “Ben yetersizim”, “Ben başaramıyorum”, “Beceriksizin biriyim”, gibi kendi benliğine ilişkin olumsuz algılamalar içine girer. Bazı çocuklar ise anne-babalarının beklentilerine cevap verebilecek güce sahip oldukları halde beklentilere cevap vermezler. Böylece anne-babalarını cezalandırmaya çalışırlar.

Anne-babaların, çocuğun yeteneğini aşan bir beklenti içinde olmaları çocuğun itaatsiz, isyankâr olmasına neden olabilir. Anne-babalar aşırı kaygılarını bazen çocuğa yansıtırlar. Aşırı kaygı ise çocuğun başarısını olumsuz yönde etkiler. Yetkinci tutum, çocuğu ya aşırı hırslı ve atak ya da başarısız, çekingen ve yaşam sevincinden yoksun hale getirebilir

5. TUTARSIZ TUTUM

Hiçbir eğitim yönteminde salt tutarlılığın sağlanması mümkün değildir. Ancak bir ailede, bir gün görmemezlikten gelinen yaramazlığa ertesi gün ağır bir ceza veriliyorsa, annenin yaptığını baba bozuyorsa ya da babanın vermiş olduğu cezayı anne kaldırmaya çalışıyorsa, tutarsızlık var demektir.

Tutarsız anne-baba tutumunda ailede disiplin yok değildir. Ancak ne zaman, nerede uygulanacağı belirli değildir. Anne babanın tutumu aşırı hoşgörü ile aşırı otoriter tutum arasında gidip gelmektedir. Çocuk hangi davranışlarının nerede ve ne zaman kabul edilemeyeceğini önceden bilemez. Davranışlarını anne-babasının öfkeli ya da keyifli oluşlarına göre ayarlamaya çalışır. Böylece çocuk hangi davranışlarının doğru ya da yanlış olduğunu değil “ne zaman yaparsam ceza almaktan kurtulurum?” sorusuna cevap arar





Tutarsız anne-baba tutumu karşısında çocuk ne zaman nasıl davranması gerektiğini öğrenemez. Hangi davranışının anne-babası tarafından hoşgörü ile karşılanacağını, hangilerinin karşılanmayacağını ya da cezalandırılacağını kestiremez. Çünkü bu durum anne ya da babasının o andaki ruh haline bağlıdır. Tutarsızlık çocukta bazı iç çatışmalara, huzursuzluklara neden olur. Çocuk zamanla davranışlarını anne-babasının o anda neşeli ya da öfkeli oluşuna göre ayarlamaya başlar. Ancak çocukta dengesiz, tutarsız bir kişilik yapısının oluşmasına neden olur. Çocuğun kafasında uyumlu bir değerler sistemi oluşturmasını engeller. Çocuğun hem kendi kendisiyle hem de anne-babasıyla çatışmasına neden olur.

Yapılan bir araştırmada anne-babaları tarafından tutarsız bir tutumla yetiştirilen çocukların daha tutarlı bir tutumla yetiştirilen çocuklara oranla cezaya daha fazla direnç gösterdiklerini, saldırgan davranışlarda bulduklarını ve saldırgan davranışların bu çocuklarda kolayca değiştirilemeyeceğini ortaya koymuştur.



Çocuğa uygulanan disiplinde anne-babanın tutarlı bir tutum içinde olmaları, çocuğun neyi yapıp neyi yapmayacağını öğrenmesine yardımcı olur.

Özellikle anne-babaların; çocuktan yapmasını istediğı davranışı neden yapmasını istediklerini belirtmeleri, kabul etmedikleri davranışları ise neden kabul etmediklerini açıklamaları, çocuğun toplumun normlarına, kurallarına uygun olan davranışları kazanmalarını kolaylaştırır ve saldırgan davranışlarını azaltır.

ANNE- BABA TARAFINDAN ÇOCUĞA AİLE İÇİNDEKİ SINIRLILIKLARIN NELER OLDUĞU AÇIKÇA BELİRTİLMELİDİR. ANCAK SINIRLILIKLARA UYMA KONUSUNDA ÇOCUĞA BASKI UYGULANMAMALIDIR. ÖNEMLİ OLAN ÇOCUĞA KABUL EDİLMİYEN DAVRANIŞIN NEDEN KABUL EDİLMEDİĞİNİN AÇIKLANMASIDIR.

6. OTORİTER (BASKICI) TUTUM

Otoriter anne-baba tutumu, çocukla tartışmadan, anlaşmadan, pazarlık yapmadan, onun isteklerini dikkate almadan, anne-baba tarafından belirlenen kural ve emirlerin çok katı bir şekilde uygulanmasıdır

Otoriter anne-babalar, çocuklarının kişilik özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate almazlar. Çocuktan beklentileri oldukça yüksektir. Çocuğun istekleri dikkate alınmadığı gibi bastırılmaya çalışılır. Katı bir disiplin anlayışı hakimdir. Çocuğa nedenleri açıklanmayan kurallar konur ve bu kurallara uyması istenir



Çocuğa katı, sert, soğuk ve kesin bir tavırla yaklaşırlar. Çocuğu koymuş oldukları kurallara uyması için zorlarlar. Çocukları kurallara uymadıkları zaman cezalandırırlar. Eğitimde cezayı ön planda tutarlar ve verdikleri cezalar suçla orantısızdır

Otoriter anne-baba tutumunda, korku kültürü hakimdir. Çocuklarını şımaracağı kaygısı ile uyurken severler.

Çocuklarının kendi duygu ve düşüncelerinin olmasına tahammül edemezler. Çocuklarının düşünmesine, konuşmasına ve kendilerine özgü bir dünya kurmalarına imkân vermezler. Çocuktan kendilerine itaat etmesini beklerler



Aşırı baskı altında yetişen çocuk, kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmekten çekinir ve başkalarının isteklerine uymaya çalışır. Baskı çocuğun nazik, dürüst, kibar ve dikkatli davranmasını sağlayabilir. Uysal olarak yetiştirilen bu çocuklar ileride atılım ve girişimcilikten yoksun, pasif bir kişi durumuna gelirler

Ancak aşırı baskı altında tutulan çocuklar her zaman çekingen, pasif, ürkek ve korkar davranışlar göstermezler. Bu çocukların bazıları vurucu, kırıcı, yok edici, saldırgan davranışlara da yönelebilirler. Çünkü anne-babanın cezacı tutumu, çocuğa olumsuz bir model olmuştur ve güçlünün güçsüzü ezeceğini öğretmiştir.



OLUMLU ANNE BABA TUTUMLARI



Olumlu tutuma sahip olan anne-babalar, çocuğun ihtiyaçlarını sezinleyen, onunla sağlıklı iletişim kuran, karşı koymadan önce çocuğun isteklerini dinleyen, sorularına uygun cevaplar veren, çocukta iç denetimin gelişmesi için uygun ortam hazırlayan, sorumluluk duygusunu geliştiren, hak ve özgürlüklerinin sınırlarını öğreten, çocuklarını korkutmadan kendi kendilerini disipline eden ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen bir kişi olarak yetişmelerine imkan sağlayan anne-babalardır



DEMOKRATİK TUTUM ÖZELLİKLERİ

1. Aile içinde uyulması gereken sınırlılıklar ve standartlar önceden belirlenir ve çocuğa anlayabileceği bir biçimde açıklanır. Çocuğa sınırlılıklara uyması için rehberlik edilir. Ancak uymadığı zaman bazı yaptırımlar uygulanır.
2. Çocuğun görüş ve düşüncelerine değer verilir. Çocuğun uygun isteklerini belli bir düzeyde özgürce yapmasına izin verilir.
3. Çocukla iletişime önem verirler. Emir verme, öğüt verme, yargılama, suçlama, ad takma, alay etme vb., iletişim engellerini kullanmazlar.Çocuğa hangi davranışını kabul etmediklerini, kabul etmedikleri davranışın kendileri üzerindeki somut etkisinin ne olduğunu ve ne tür duygular yaşamalarına neden olduğunu belirtirler. (Ben Dili)
4. Anne-babalar çocuklarına koşulsuz sevgi gösterirler. Çocuklarının bağımsız, kendi kendine yetebilen, kendi kendini denetleyebilen bir kişi olması için çaba gösterirler.



Sonuç olarak;

Çocuğun belli sınırlılıklar içinde özgürce davranmasına imkan sağlayan, fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını gerçekçi bir biçimde karşılayan, amaçlarına ulaşmasında ona yardımcı olan, sorunlarına çözüm yolları üretmesine imkan sağlayan, cesaretlendiren, desteklerini esirgemeyen, başarılı olması için baskı uygulamayan, tutarlı bir disiplin uygulayan, aşırı koruyucu ve şımartıcı bir tutum içine girmeden ona sevgi ve şefkat gösteren demokratik bir tutumla çocuğa yaklaşılmasının gerektiği söylenebilir.



Etkin Anne Baba Olmanın Koşulları

1. Etkin anne-baba olmanın ilk şartı çocuğu iyi tanımaktır.
2. Etkin anne-baba olmanın ikinci şartı çocuğunu nasıl gözleyeceğini bilmektir.
3. Etkin anne-baba olmanın üçüncü şartı ise yaşanılan evi öğrenme ortamının sağlanmasında nasıl kullanılacağını öğrenmektir.



Başarılı Anne-Baba Çocuk İlişkisinin Koşulları

1. Anne-babalar, öncelikle çocuklarını tanımalı ve onları ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirmelidirler
2. Anne-babalar, çocuklarının kendi modelleri olmadığını, her çocuğun kendine özgü niteliklerle donanmış, ayrı bir birey olduğunu düşünerek kardeşleriyle ve diğer çocuklarla kıyaslama yoluna gitmemelidirler.
3. Anne-babalar, çocuklarındaki güven duygusunu pekiştirmek için onları yapıcı ve etkin kılacak bir ortam hazırlamalıdır.
4. Anne-babalar, çocuk için en önemli besinin sevgi ve sevecenlik olduğunu bilerek, çocuklarına yeterince ilgi, şefkat ve sevgi göstermelidirler.



Başarılı Anne-Baba Çocuk İlişkisinin Koşulları

5. Anne-babalar, çocuklarına uygun olan davranışları ve neyin doğru, neyin yanlış olduğunu öğretebilmeleri için gerek kendi aralarında gerekse çocuklarına yönelttikleri davranışlarda dengeli, tutarlı ve kararlı olmalıdırlar.

6. Anne-babalar, soyut düzeyde uyarı yerine, somut düzeyde eylemi temel almalıdırlar.

7. Anne-babalar, çocuklarının kendi kendilerini yöneltmeleri yolunda başlattıkları girişimleri yaşının küçüklüğü gibi nedenlerle engellememelidirler.

8. Anne-babalar, özellikle disiplin konusunda görüş birliğinde olmaya ve çocuğun yanında tartışmamaya özen göstermelidirler.



9. Anne-babalar, oyunun çocuğun gelişim ve eğitimi için önemli olduğunun bilincinde olmalıdırlar.

10. Anne-babalar güvenli bir çocuğa sahip olmak için önce kendilerine, sonra birbirlerine ve çocuklarına güvenmeleri gerektiğini bilmelidirler.

11. Anne-babalar, çocuğa sanki her zaman anne-babası yanındaymış gibi kendini güvenli ve hiç yanında değıllermiş gibi de özgür hissedeceği bir ortam hazırlamalıdırlar.

12. Anne-babalar önce kendi içlerinde barışık, huzurlu birer birey ve sağlıklı birer özdeşim modeli olmalıdırlar.



13. Anne-babalar, çocuğun kişiliğine saygı duyan, benlik saygısı üstün kişiler olmalıdırlar ki, çocuklarının da benlik saygısı üstün olabilsin.

14. Anne-babalar, çocuğu kendi kendini yöneten bir birey olarak yetiştirmek için gerekli psiko-sosyal ortamı hazırlamalıdırlar. Bunun için de aşırı koruyucu yaklaşımdan kaçınarak çocuğun kendi kendini yöneten bir birey olmasına fırsat vermelidirler.



TEŞEKKÜRLER
